

Giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên Việt Nam hiện nay: Thực trạng và giải pháp

Nguyễn Thị Đan Thụy*

NCS tại Trường Đại học Cần Thơ

Ngày nhận bài: 26/11/2020, ngày gửi phản biện: 26/11/2020, ngày duyệt đăng: 10/01/2021

*T*hanh niên là lực lượng xã hội đông đảo và đặc biệt, tham gia vào tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội với những ước mơ, hoài bão lớn, ý chí và hành động sáng tạo, đầy nhiệt huyết và sức trẻ. Tương lai của đất nước, dân tộc nằm trong tay thanh niên. Chính vì thế, Đảng, Nhà nước và toàn xã hội đã không ngừng thực hiện công tác giáo dục thanh niên, trong đó có giáo dục đạo đức, lối sống. Bài viết phân tích thực trạng công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên Việt Nam hiện nay; từ đó đề xuất một số giải pháp cơ bản nhằm góp phần nâng cao hiệu quả của công tác này.

Từ khóa: Đạo đức, giáo dục, lối sống, thanh niên, Việt Nam

Mở đầu

Đạo đức, lối sống đóng vai trò quan trọng trong đời sống xã hội, là những vấn đề thường xuyên được nhân loại đặt ra, giải quyết nhằm đảm bảo cho sự tồn tại, phát triển của cá nhân và cộng đồng. Do đó, nhà nước nào cũng đặt ra những mục tiêu, yêu cầu về đạo đức, lối sống để giáo dục công dân, phục vụ cho sự tồn tại và phát triển của xã hội. Thanh niên là lực lượng xã hội có vai trò quan trọng trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, là lớp người sẽ trở thành chủ nhân tương lai của đất nước. Do vậy, để thanh niên xứng đáng với vai trò người chủ của đất nước, thì cần phải chú trọng đến công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho họ.

1. Thực trạng giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên Việt Nam hiện nay

1.1. Thành tựu

Vấn đề quan trọng nhất trong công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên là phải làm cho thanh niên hiểu được trách nhiệm và vị trí của mình trong sự nghiệp xây dựng đất nước, nâng cao ý thức trách nhiệm của bản thân trong mối quan hệ giữa cá nhân với cá nhân, giữa cá nhân với tập thể, giữa con người với môi trường thiên nhiên. Từ đó, có thái độ đúng đắn với những hiện tượng tích cực và tiêu cực, tôn trọng những giá trị đạo đức truyền thống tốt đẹp, mạnh dạn biến đổi hoặc loại bỏ những phản giá trị, sáng tạo ra những giá trị mới phù

* ntdthuy@ctu.edu.vn

hợp với những yêu cầu phát triển của đất nước và xu thế của thời đại; biết hành động vì lợi ích của bản thân trên cơ sở lợi ích của cộng đồng.

Trong thời gian qua, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên đã đạt được những thành tựu nhất định, góp phần đào tạo ra một thế hệ thanh niên đáp ứng nhu cầu của sự nghiệp đổi mới.

Thứ nhất, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên được sự quan tâm và đẩy mạnh thực hiện từ Đảng, Nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, gia đình, nhà trường và toàn thể xã hội.

Công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên là một trong những nhiệm vụ trọng tâm của công tác giáo dục hiện nay. Những năm qua, Đảng và Nhà nước đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách quan trọng nhằm tăng cường công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X của Đảng đã khẳng định: “Bồi dưỡng các giá trị văn hóa trong thanh niên, học sinh, sinh viên, đặc biệt là lý tưởng sống, lối sống, năng lực trí tuệ, đạo đức và bản lĩnh văn hóa con người Việt Nam” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2006, tr.106); “Đối với thế hệ trẻ, thường xuyên giáo dục chính trị, truyền thống, lý tưởng, đạo đức và lối sống” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2006, tr.119-120). Tiếp tục quan điểm đó, Đại hội XII cũng xác định: “Bồi dưỡng lý tưởng cách mạng, lòng yêu nước, xây dựng đạo đức, lối sống lành mạnh, ý thức tôn trọng và nghiêm chỉnh chấp hành Hiến pháp và pháp luật cho thế hệ trẻ” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016, tr.162). Thông qua những văn kiện trên cho thấy công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm, không ngừng đẩy mạnh. Bên cạnh đó, trong thời gian qua, Đảng và Nhà nước ta đã tăng cường hơn nữa ngân sách cho công tác này.

Thực hiện các nghị quyết, chủ trương của Đảng và Nhà nước về giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên, những người làm công tác giáo dục thanh niên và toàn xã hội đã luôn chăm lo, bồi dưỡng, giáo dục thanh niên thành lớp người vừa “hồng” vừa “chuyên” theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

Gia đình là một trong những nhân tố góp phần to lớn vào việc giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Chính vì vậy, ông bà, cha mẹ đều cố gắng xây dựng gia đình trở thành môi trường giáo dục lành mạnh và bản thân cố gắng xứng đáng là những tấm gương sáng cho con cháu noi theo. Cùng với gia đình, nhà trường cũng là môi trường trực tiếp tham gia giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Các nhà lãnh đạo, các nhà quản lý giáo dục và toàn bộ giáo viên có nhiệm vụ giáo dục, đào tạo thanh niên trở thành những người có phẩm chất đạo đức tốt và lối sống lành mạnh như Đảng ta xác định: “Giáo dục con người Việt Nam phát triển toàn diện và phát huy tốt nhất tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân, yêu gia đình, yêu Tổ quốc, yêu đồng bào, sống tốt và làm việc hiệu quả” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2013, tr.121). Chính vì thế, thời gian qua, nhà trường đã không ngừng đẩy mạnh công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Ngoài gia đình, nhà trường, giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên còn là nhiệm vụ của các tổ chức chính trị - xã hội, trong đó tiêu biểu là Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam, Hội Sinh viên. Trong những năm gần đây, các cấp bộ Đoàn đã có nhiều đổi mới trong việc giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên với nhiều mô hình phong phú. Các tổ chức của thanh niên đã phối hợp với nhiều tổ chức, đoàn thể khác trong xã hội tổ chức nhiều sân chơi, nhiều hoạt động phong phú, thiết thực, có tính giáo dục cao nhằm giúp thanh niên rèn luyện, học tập, thực hành đạo đức; phấn đấu cho sự nghiệp dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh.

Thứ hai, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên không ngừng được đổi mới về mục tiêu, nội dung, phương pháp.

Trong bối cảnh tình hình trong nước và thế giới có nhiều thay đổi, Đảng và Nhà nước ta đã ban hành nhiều chủ trương, chính sách về đổi mới căn bản, toàn diện sự nghiệp giáo dục và đào tạo, trong đó có công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Về mục tiêu, việc giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên không dừng lại ở mục tiêu đào tạo ra những người có phẩm chất đạo đức, lối sống truyền thống Việt Nam mà phải có sự dung hợp với những giá trị đạo đức tiên bộ của thời đại theo đúng mục tiêu công tác giáo dục thanh niên của Đảng là: “Tiếp tục xây dựng thế hệ thanh niên Việt Nam giàu lòng yêu nước, tự cường dân tộc, kiên định lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008, tr.42-43). Trước yêu cầu của tình hình mới, nội dung giáo dục đạo đức, lối sống cũng có những thay đổi đáng kể. Những nội dung về pháp luật, kỹ năng sống... đã được bổ sung vào chương trình giáo dục. Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định: “Chú trọng giáo dục nhân cách, đạo đức, lối sống, tri thức pháp luật và ý thức công dân” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2013, tr.128). Về phương pháp giáo dục, các lực lượng giáo dục đã sử dụng phối hợp các hình thức, phương pháp giáo dục, đặc biệt là các phương pháp linh hoạt, sống động, gắn với hoạt động thực tiễn như: tổ chức hội trại, tổ chức tham quan các cơ sở sản xuất, tham quan bảo tàng, tham quan khu di tích lịch sử...

Thứ ba, công tác giáo dục thanh niên đã hình thành một thế hệ thanh niên phát triển toàn diện, mang những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc và những đặc điểm tiên bộ của thời đại.

Với sự lãnh đạo của Đảng và Nhà nước, sự tham gia của các ngành, các cấp, gia đình, nhà trường, toàn xã hội, sự nỗ lực của Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam và Hội Sinh viên Việt Nam..., công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên đã thu được nhiều kết quả tích cực. Phần lớn thanh niên nhận biết tầm quan trọng của những chuẩn mực xã hội, coi trọng những giá trị truyền thống, nhân văn, đồng thời, tiếp cận nhiều giá trị của xã hội hiện đại, thiết thực và thực tế hơn; sống có lý tưởng, hoài bão, sẵn sàng đem tài năng, tâm huyết phụng sự nước nhà; tích cực học tập, lao động, hoạt động, khắc phục mọi khó khăn, gian khổ, có ý chí phấn đấu bền bỉ, luôn vươn lên trong cuộc sống và biết vượt qua mọi thách thức để làm giàu cho bản thân, gia đình và cống hiến cho đất nước. Nghị quyết số 25-NQ/TW của Hội nghị lần thứ bảy, Ban Chấp hành Trung ương khóa X khẳng định: “Một trong những thành tựu của công cuộc đổi mới đất nước là đã xây dựng được thế hệ thanh niên thời kỳ mới có đạo đức, nhân cách, tri thức, sức khỏe, tư duy năng động và hành động sáng tạo” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008, tr.37).

1.2. Hạn chế

Thời gian qua, bên cạnh những thành tựu đạt được, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên Việt Nam vẫn còn bộc lộ những hạn chế như sau:

Thứ nhất, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên vẫn chưa được sự quan tâm đúng mức của một bộ phận cấp ủy Đảng, chính quyền, gia đình và các tổ chức chính trị - xã hội.

Một bộ phận cấp ủy Đảng, chính quyền, tổ chức, cá nhân, ban ngành, cán bộ, đảng viên có liên quan đến công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên chưa nhận thức đúng và đầy đủ vai trò của công tác này; đồng thời, quán triệt chưa tốt những chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Nhiều nơi chưa thật sự xem đầu tư cho giáo dục thanh niên là đầu tư cho phát triển, đầu tư cho thế hệ tương lai của đất nước. Do đó, việc đầu tư cho công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên chưa tương xứng với yêu cầu, nhiệm vụ của tình hình mới.

Về phía gia đình, trong cuộc sống hiện đại, những mối quan hệ gia đình, nhất là mối quan hệ chồng - vợ, cha mẹ - con cái xảy ra những khủng hoảng, những giá trị gia đình truyền thống tốt đẹp bị mai một, các thành

viên trong gia đình không thực hiện tốt vai trò và chức năng làm gương của mình, cha mẹ không quan tâm hoặc quan tâm không đúng mức đến con cái. Điều đó đem lại những tác động tiêu cực của gia đình đến việc giáo dục đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ và đó cũng là nguyên nhân dẫn đến một bộ phận thanh niên Việt Nam hiện nay suy thoái về đạo đức, lối sống hoặc lựa chọn lối sống tiêu cực. Chính vì thế, đã dẫn đến sự kém hiệu quả trong việc giáo dục đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ.

Về phía nhà trường, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên vẫn còn nhiều hạn chế nhất định như: tình trạng giáo dục nặng về truyền thụ tri thức hơn là rèn luyện kỹ năng, phát triển tư duy và giáo dục nhân cách, đạo đức diễn ra ngày càng phổ biến; một bộ phận giáo viên lên lớp với tâm thế của “một người làm công ăn lương” mà không có lòng yêu nghề hoặc chưa thực sự tâm huyết với nghề; một số thầy cô chưa là tấm gương đạo đức cho thanh niên; phương pháp và hình thức giáo dục đạo đức, lối sống vẫn chưa có nhiều đổi mới...

Về phía xã hội, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên ở một số nơi vẫn chưa được đề cao. Một số bộ phận cấp ủy Đảng, cán bộ, đảng viên ở một số địa phương chưa làm tốt việc giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên; đồng thời chậm triển khai những chủ trương, nghị quyết của Đảng về công tác này. Nghị quyết số 25-NQ/TW của Đảng đã ghi nhận: “Một số cấp ủy Đảng chưa quan tâm đúng mức lãnh đạo công tác thanh niên; việc đôn đốc, kiểm tra, đánh giá, rút kinh nghiệm thực hiện các chủ trương, nghị quyết của Đảng về công tác thanh niên không thường xuyên, kịp thời” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008, tr.38-39).

Thứ hai, công tác đoàn kết, tập hợp thanh niên tham gia các đoàn thể xã hội, hoạt động thực tiễn để giáo dục đạo đức, lối sống còn hạn chế.

Để giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên hiệu quả, cần phải đoàn kết, tập hợp thật rộng rãi thanh niên vào các loại hình, tổ chức thích hợp, tạo điều kiện cho thanh niên được học tập, rèn luyện, giáo dục và cống hiến. Tuy nhiên, vai trò của Đoàn, của Hội trong việc tổ chức, tập hợp thanh niên tham gia vào các tổ chức xã hội còn hạn chế. Nội dung, hình thức và phương pháp đoàn kết, tập hợp thanh niên chậm đổi mới, chưa phù hợp với tình hình thực tế. Hoạt động của tổ chức Đoàn, tổ chức Hội còn hình thức, thụ động, đội ngũ cán bộ thiếu nhiệt tình, năng lực hạn chế, nên không phát huy tốt vai trò đoàn kết, tập hợp thanh niên; nhiều nơi hình thức hoạt động chưa thể hiện bản sắc của Đoàn, của Hội nên chưa có sức hấp dẫn để thu hút thanh niên tham gia. Theo khảo sát của Viện Nghiên cứu Thanh niên, nhiều thanh niên thờ ơ, không muốn tham gia các hoạt động Đoàn là do: “Hoạt động Đoàn không hấp dẫn bằng hoạt động của các tổ chức khác (52,6%); các hoạt động của Đoàn chưa xuất phát từ nhu cầu của thanh niên (45,8%); mất nhiều thời gian để tham gia hoạt động Đoàn (38,6%); các hoạt động của Đoàn mang nhiều tính chính trị nên không hấp dẫn (30,4%)...” (Viện Nghiên cứu Thanh niên, 2017b).

Thứ ba, một bộ phận thanh niên có lối sống thiếu lành mạnh và đạo đức chưa tốt.

Trong thời gian qua, một bộ phận thanh niên vẫn còn thụ động, chưa tích cực trong học tập, nghiên cứu và rèn luyện về đạo đức, lối sống, tư tưởng chính trị; thậm chí, lãng quên những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, có lối sống vị kỷ, vị lợi, tôn sùng chủ nghĩa cá nhân, sùng ngoại, thực dụng, sa vào tệ nạn xã hội, vi phạm pháp luật, vi phạm các chuẩn mực đạo đức của xã hội; năng lực hoạt động thực tiễn và kỹ năng sống của thanh niên Việt Nam chưa đáp ứng yêu cầu của đất nước. Nghị quyết số 25-NQ/TW của Hội nghị lần thứ bảy, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X khẳng định: “Một bộ phận thanh niên sống thiếu lý tưởng, giảm sút niềm tin, ít quan tâm đến tình hình đất nước, thiếu ý thức chấp hành pháp luật, sống thực dụng, xa rời truyền thống văn hóa dân tộc...” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008, tr.37-38).

Thứ tư, mục tiêu, nội dung và phương pháp giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên thời gian qua còn nhiều bất cập.

Trong bối cảnh tình hình trong nước và thế giới có nhiều đổi thay, thời gian qua, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên đã có những thay đổi về mục tiêu, nội dung và phương pháp cho phù hợp với tình hình mới. Tuy nhiên, công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên vẫn còn nhiều hạn chế về cả mục tiêu, nội dung và phương pháp. Đảng ta khẳng định: “Chương trình, nội dung, phương pháp dạy và học lạc hậu, chậm đổi mới” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2011, tr.167); “chưa chú trọng đúng mức việc giáo dục đạo đức, lối sống” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2016, tr.114).

Về mục tiêu, Đảng và Nhà nước ta trong những năm qua đã có rất nhiều chủ trương và chính sách về công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Mục tiêu xuyên suốt cần đạt được trong công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên là “Giàu lòng yêu nước, tự cường dân tộc, kiên định lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; có năng lực, bản lĩnh trong hội nhập quốc tế” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2008, tr.42). Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan, một bộ phận thanh niên được giáo dục vẫn chưa đạt mục tiêu đã đề ra.

Nội dung giáo dục là một trong những nhân tố góp phần vào sự thành công của công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Tuy nhiên, nội dung giáo dục hiện nay còn nặng về lý thuyết, nhẹ về thực hành; chưa kết hợp tốt giữa giáo dục đạo đức, giáo dục văn hóa với giáo dục khoa học, công nghệ và kỹ thuật, nội dung chưa phù hợp với nhu cầu và xu thế thị trường lao động trong nước và quốc tế. Đặc biệt, có một thời gian dài, chúng ta xem nhẹ việc giáo dục đạo đức, rèn luyện kỹ năng sống cho thanh niên, nếu có thì chỉ mang tính hình thức, kém hiệu quả.

Về phương pháp, thực tế cho thấy thời gian qua vẫn chủ yếu sử dụng phương pháp giáo dục truyền thống, còn lạc hậu, chậm đổi mới, chậm hiện đại hóa, chưa gắn với đời sống xã hội và lao động nghề nghiệp, chưa phát huy tính năng động, sáng tạo và năng lực thực hành của thanh niên. Vì vậy, trong giai đoạn hiện nay, để đạt được mục tiêu giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên, dưới tác động của toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, cần phải đổi mới phương pháp giáo dục.

2. Giải pháp nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên Việt Nam hiện nay

Trên cơ sở phân tích, đánh giá thực trạng giáo dục nêu trên, tác giả đề xuất hệ thống các giải pháp để giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Đó là:

2.1. Nâng cao nhận thức về vai trò của công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên

Việc nâng cao nhận thức về vai trò của công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên là một giải pháp quan trọng cần thực hiện vì nó giúp những người làm công tác giáo dục thanh niên có ý thức tự giác, nghiêm túc và kiên trì theo đuổi thực hiện những nhiệm vụ, mục tiêu của công tác này. Để nâng cao nhận thức về vai trò của công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên, cần phải tập trung tuyên truyền các quan điểm, nội dung, giải pháp giáo dục thanh niên của Đảng và Nhà nước để các cơ quan, tổ chức, cá nhân, lực lượng xã hội và đoàn thể nhân dân nhận thức đúng, đầy đủ và toàn diện về công tác này; từ đó cùng hành động vì mục tiêu tiên bộ của thanh niên. Bên cạnh đó, “không ngừng giáo dục thanh niên nâng cao nhận thức về vai trò, vị trí của mình trong đời sống xã hội, trong sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc, kế thừa và phát huy truyền thống vẻ vang của các thế hệ thanh niên; đề cao ý thức tự tôn dân tộc hướng tới những giá trị chân - thiện - mỹ; có ý thức lập

thân lập nghiệp vì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, vì dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” (Nguyễn Thị Đan Thụy, 2020, tr.7).

2.2. *Đổi mới căn bản, toàn diện về mục tiêu, nội dung và phương pháp giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên*

Về mục tiêu, bất cứ thời đại nào, thanh niên để xứng đáng với vị trí và vai trò của mình thì họ cần phải là một con người có đạo đức, lối sống mới, tiến bộ và bản lĩnh chính trị vững vàng; có tinh thần năng động, sáng tạo, dám nghĩ dám làm vì sự giàu mạnh của Tổ quốc và hạnh phúc của nhân dân. Hiện nay, những phẩm chất đạo đức, lối sống mới tiến bộ cần giáo dục cho thanh niên là: có tinh thần yêu nước, trung thành, tận tụy với nhân dân, có lập trường tư tưởng vững vàng, kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; biết hy sinh lợi ích cá nhân cho tập thể và cho người khác, có đạo đức trong sáng; biết trân trọng và phát huy các giá trị lịch sử, văn hóa truyền thống của dân tộc, truyền thống cách mạng hào hùng của thế hệ cha anh; có lối sống cao đẹp, sống tình cảm, thể hiện sự hài hòa, giản dị, ứng xử văn hóa trong các mối quan hệ.

Về nội dung, để nâng cao hiệu quả giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên, nội dung giáo dục cần phải đổi mới theo những yêu cầu sau đây: *một là*, xác định nội dung phải bảo đảm tính khách quan, tính giáo dục toàn diện, tính lịch sử - cụ thể và tính phát triển; *hai là*, xây dựng nội dung giáo dục phải phù hợp với mục tiêu giáo dục và đảm bảo tính khoa học; *ba là*, xác định nội dung giáo dục phải phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý, lứa tuổi của thanh niên Việt Nam và phù hợp, gắn liền với yêu cầu phát triển đất nước và xu thế của thời đại.

Về phương pháp, đổi mới phương pháp giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên hiện nay phải theo hướng phát huy tính tích cực, tự giác, năng động, chủ động, tư duy sáng tạo của thanh niên, tạo mọi điều kiện để thanh niên có thể thích ứng với những đổi thay đang diễn ra trong xã hội, từ đó hình thành ở thanh niên khả năng tự rèn luyện, tự hoàn thiện bản thân, ý thức được trách nhiệm, nghĩa vụ của bản thân đối với cộng đồng và xã hội.

2.3. *Tăng cường xây dựng và phát triển đội ngũ cán bộ làm công tác giáo dục thanh niên*

Cán bộ là một trong những nhân tố quyết định sự thành công của công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Do đó, các cấp ủy Đảng cần quan tâm, xây dựng đội ngũ làm công tác giáo dục thanh niên có năng lực cao, phẩm chất đạo đức tốt, kiến thức chuyên môn vững vàng và có khả năng sử dụng những phương pháp giáo dục hiện đại. Muốn vậy, đội ngũ làm công tác giáo dục thanh niên cần phải được tham gia các khóa đào tạo, bồi dưỡng kiến thức về chuyên môn, nghiệp vụ; về ngoại ngữ, tin học, về việc sử dụng phương tiện kỹ thuật hiện đại, phương pháp nghiên cứu khoa học và những kỹ năng mềm. Bên cạnh đó, để xây dựng và phát triển đội ngũ cán bộ làm công tác giáo dục thanh niên, cần phải có kế hoạch lâu dài và cụ thể; cần chú trọng công tác quy hoạch, đào tạo nguồn cán bộ; đổi mới phương pháp đào tạo, bồi dưỡng; đẩy mạnh tham mưu cho cấp có thẩm quyền ban hành các cơ chế, chính sách để nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho cán bộ Đoàn; cần phải rà soát, điều tra về chất lượng của đội ngũ cán bộ làm công tác giáo dục thanh niên trên phạm vi cả nước. Trên cơ sở kết quả điều tra, cần có những hướng giải quyết phù hợp. Đối với những cán bộ không đủ trình độ, năng lực chuyên môn và nghiệp vụ, sức khỏe không đảm bảo, đặc biệt là thiếu bản lĩnh chính trị và phẩm chất đạo đức cách mạng thì chuyển sang làm công tác khác. Đối với những cán bộ có năng lực thì tiến hành đẩy mạnh công tác nâng cao trình độ để đạt độ chín của tri thức, đủ khả năng và bản lĩnh thực hiện sứ mệnh giáo dục người chủ tương lai của đất nước.

2.4. *Giáo dục ý thức tự rèn luyện và tự giáo dục cho thanh niên*

Giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên có thành công hay không phụ thuộc vào ý thức tích cực, tự giác tự giáo dục, tự rèn luyện của thanh niên. Phạm Huy Kỳ khẳng định: “Nhân cách của mỗi con người được hình

thành bằng nhiều con đường khác nhau, trong đó có sự tự tu dưỡng rèn luyện bản thân, hay còn gọi là tự giáo dục” (Phạm Huy Kỳ, 2010, tr.21-22). Do đó, các lực lượng làm công tác giáo dục thanh niên cần phải có sự quan tâm, định hướng giáo dục và giáo dục tính tự giác, tinh thần trách nhiệm cho thanh niên để từ đó thanh niên có ý thức rèn luyện phẩm chất đạo đức, giải quyết tốt những mối quan hệ mà thanh niên có. Từ đó, thanh niên nỗ lực, cố gắng không ngừng, tự động viên vượt qua những khó khăn, trở ngại để tích cực, chủ động tự rèn luyện những phẩm chất, hành vi, thói quen tốt và loại bỏ những hành vi, thói quen xấu, có “sức đề kháng” với mặt trái của nền kinh tế thị trường.

Để phát huy tính tích cực, chủ động tự giáo dục, tự rèn luyện của thanh niên trong công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên, cần phải thực hiện các biện pháp sau đây: *Thứ nhất*, cần tạo mọi điều kiện thuận lợi để thanh niên phấn đấu rèn luyện; thường xuyên theo dõi, kiểm tra, đánh giá kết quả, định hướng phấn đấu cho thanh niên. *Thứ hai*, phải có chính sách khen thưởng, biểu dương những thanh niên có tinh thần tích cực, chủ động và hiệu quả trong tự học tập, tự rèn luyện; cần phải phân ánh, phê bình những cá nhân có biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, về đạo đức, tha hóa về nhân cách, thụ động trong học tập, tự rèn luyện. *Thứ ba*, sự nêu gương của cha mẹ, thầy cô và những người xung quanh cũng là một trong những nhân tố tác động tích cực đến việc phát huy tính chủ động tích cực trong tự giáo dục và tự rèn luyện của thanh niên.

Kết luận

Việt Nam hiện nay đang trong quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, quá trình hội nhập và toàn cầu hóa đang diễn ra mạnh mẽ trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, do đó giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên là một việc làm cần thiết. Công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên hiện nay đã đạt những thành công nhất định, tuy nhiên, vẫn còn nhiều hạn chế. Do đó, cần tiếp tục đẩy mạnh công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên trong thời gian tới với những giải pháp cụ thể nhằm đảm bảo giáo dục thanh niên trở thành những người có đạo đức, lối sống mới, tiến bộ và bản lĩnh chính trị vững vàng; có tinh thần năng động, sáng tạo, dám nghĩ dám làm vì sự giàu mạnh của Tổ quốc và hạnh phúc của nhân dân.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2008), *Văn kiện Hội nghị lần thứ bảy Ban Chấp hành Trung ương khóa X*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Văn kiện Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, Hà Nội.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
6. Phạm Huy Kỳ (2010), *Lý luận và phương pháp nghiên cứu, giáo dục lý luận chính trị*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Nguyễn Thị Đan Thụy (2020), “Vai trò của gia đình, nhà trường và xã hội trong giáo dục thanh niên Việt Nam hiện nay: Thực trạng và giải pháp”, *Tạp chí Nghiên cứu Ấn Độ và Châu Á*, Số 10 (95), tr.73-79.
8. Viện Nghiên cứu Thanh niên (2017), *Tổng quan tình hình thanh niên giai đoạn 2012-2017 và dự báo tình hình thanh niên 2017-2022*, Tài liệu lưu hành nội bộ.